

Maksātnespējas administrācija

**Maksātnespējas administrācijas
2017. gada ziņojums**

Rīga, 2018

Saturs

Ievadvārdi	3
1. Maksātnespējas administrācijas kompetence	4
2. Administratoru kvalifikācijas kontrole	6
3. Administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontrole	8
3.1. Preventīvie uzraudzības pasākumi	8
3.2. Sūdzību izskatīšana	11
3.3. Pārbaudes administratoru prakses vietā	13
3.4. Administratīvo pārkāpumu lietas	15
3.4.1. Administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana	15
3.4.2. Pieņemto lēmumu pārsūdzēšana	17
4. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un sabiedrības informēšana	19
4.1. Sadarbība ar Valsts policiju un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju	19
4.2. Sabiedrības informēšanas pasākumi	19
5. Maksātnespējas procesa nodrošināšana	20
5.1. Darbinieku prasījumu apmierināšana	20
5.2. Maksātnespējas procesa depozīts	20
5.3. Maksātnespējas administrācijas kreditora tiesību īstenošana	21
6. Maksātnespējas administrācijas rezultatīvie rādītāji	23
Maksātnespējas administrācijas prioritātes 2018. gadā	28

Ievadvārdi

Pēdējos gados viens no Latvijā visvairāk diskutētajiem jautājumiem ir maksātnespējas process – tā norises likumība un efektivitāte, meklējot risinājumus gan normatīvā regulējuma uzlabošanai, gan tā piemērošanas efektivitātes paaugstināšanai. Šī diskusija pastāvīgi tiek uzturēta gan valsts līmenī, gan nevalstiskajos forumos, aktīvi iesaistoties nevalstiskajām organizācijām – Ārvalstu investoru padomei Latvijā, Latvijas Komercbanku asociācijai, Latvijas darba devēju konfederācijai, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai, u.c.

Ievērojot minēto, salīdzinoši neilgā laika periodā ir tapuši vairāki maksātnespējas nozarei nozīmīgi dokumenti – Maksātnespējas politikas attīstības pamatnostādnes 2016. - 2020. gadam, 2016. gada 22. decembra grozījumi Maksātnespējas likumā un vairāki Ministru kabineta noteikumi, kā arī ieviesta Elektroniskā maksātnespējas uzraudzības sistēma.

Minēto dokumentu un veikto pasākumu galvenais mērķis ir nodrošināt likumīgu un efektīvu maksātnespējas procesu, tādējādi sniedzot ieguldījumu stabilākas komercdarbības vides veidošanā.

Nozīmīga loma minētā mērķa sasniegšanai ir Maksātnespējas administrācijai, kurai 2017. gads bija jaunu izaicinājumu pilns. Stājoties spēkā 2016. gada 22. decembra Maksātnespējas likumā grozījumiem, Maksātnespējas administrācijas kompetencē tika nodoti jauni uzdevumi un piešķirti jauni instrumenti tās darba efektivitātes paaugstināšanai. Sākot ar 2017. gada 6. janvāri, Maksātnespējas administrācija nodrošina administratora kvalifikācijas kontroli. Savukārt, sākot ar 2017. gada 1. jūliju, Maksātnespējas administrācija veic klātienes pārbaudes tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošās personas un maksātnespējas procesa administratora prakses vietā.

Būtiski atzīmēt, ka Maksātnespējas administrācija sekmīgi nodrošina jaunu papildu uzdevumu izpildi, neskatoties uz to, ka iestādes finanšu un cilvēkresursi 2017. gadā bija ierobežoti. Šādu rezultātu ir izdevies sasniegt, pateicoties iekšējo procedūru pārskatīšanai un darba optimizācijas pasākumu veikšanai, ar mērķi pilnveidot uzraudzības sistēmu, kā arī katra darbinieka ieguldījumam kopīgā mērķa sasniegšanai.

Šis pārskats atspoguļo Maksātnespējas administrācijas darba rezultātus un paveikto 2017. gadā, kā arī sniedz ieskatu maksātnespējas procesa rādītāju attīstības tendencēs. Jāvērš uzmanība, ka pilnvērtīgi izvērtēt uzlabotā tiesiskā ietvara un tā sekmīgas praktiskas piemērošanas ietekmi uz maksātnespējas procesa efektivitāti būs iespējams tikai vidējā termiņā un ilgtermiņā, tomēr atsevišķus secinājumus var izdarīt arī šobrīd – tie ļauj iestādei izvirzīt prioritātes nākamajiem periodiem, lai mērķtiecīgi virzītos uz maksātnespējas politikas virsmērķi – likumīgs un efektīvs maksātnespējas process kā ieguldījums stabilas komercdarbības vides veidošanā.

Maksātnespējas administrācijas direktore
Inese Šteina

1. Maksātnespējas administrācijas kompetence

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 173. panta pirmo daļu Maksātnespējas administrācija ir tieslietu ministra pārraudzībā esoša tiesās pārvaldes iestāde, kas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku tiesiskās aizsardzības procesa (turpmāk – TAP) un maksātnespējas procesa jautājumos, aizsargā darbinieku intereses viņu darba devēja maksātnespējas gadījumā un likumā noteiktajā kārtībā īsteno valsts un sabiedrības interešu aizsardzību TAP un maksātnespējas procesa jautājumos.

Lai īstenotu Maksātnespējas likuma 173. pantā un citos normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, Maksātnespējas administrācija:

- 1) veic maksātnespējas procesa administratoru (turpmāk – administrators) uzraudzību;
- 2) izskata sūdzības par administratora rīcību, izņemot tos likumā noteiktos gadījumus, kad sūdzības par administratora lēmumiem izskatāmas tiesā, kurā ierosināta attiecīgā maksātnespējas procesa lieta;
- 3) izskata administratīvo pārkāpumu lietas atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktajai kompetencei;
- 4) izskata iesniegumus par maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanu;
- 5) izskata iesniegumus par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta un fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu;
- 6) izskata iesniegumus par Maksātnespējas likuma 118.¹ pantā noteikto līdzekļu izmaksu;
- 7) informē sabiedrību par maksātnespējas politikas īstenošanas rezultātiem un maksātnespējas jomas aktuālajiem jautājumiem;
- 8) organizē administratora eksāmenu un kvalifikācijas eksāmenu;
- 9) ieceļ amatā administratorus;
- 10) atbrīvo, atceļ un atstādina no amata administratoru, kā arī aptur administratora amata darbību;
- 11) Maksātnespējas likumā noteiktajos gadījumos un apmērā veic TAP uzraugošo personu (turpmāk – uzraugošā persona) uzraudzību un izskata sūdzības par to rīcību;
- 12) izveido, uztur un attīsta Elektronisko maksātnespējas uzraudzības sistēmu (turpmāk – Sistēma);
- 13) nodrošina administratoru un citu normatīvajos aktos noteikto personu, kurām ir pienākums iesniegt ziņas Maksātnespējas administrācijai, iesniegto dokumentu pārveidošanu elektroniskā formā glabāšanai elektroniskā vidē Sistēmā saskaņā ar normatīvajiem aktiem par arhīvu pārvaldību;
- 14) nodrošina maksātnespējas jomu regulējošos normatīvajos aktos noteikto ziņu pieejamību;
- 15) veic citos normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus.

Būtisks Maksātnespējas administrācijas uzdevums ir vienotās maksātnespējas procesu regulējošo normatīvo aktu piemērošanas prakses veidošanas veicināšana, kas tiek nodrošināts, sniedzot viedokli par normatīvo aktu piemērošanu pēc valsts institūciju un privātpersonu pieprasījuma, ņemot vērā gan tiesas paustās atziņas, gan pasaules valstu labāko praksi.

Jānorāda, ka daļu no minētajiem uzdevumiem Maksātnespējas administrācija uzsākusi veikt tikai stājoties Maksātnespējas likuma grozījumiem 2017. gada 6. janvārī, proti:

- 1) organizēt administratora eksāmenu un kvalifikācijas eksāmenu, tādējādi veicot administratoru kvalifikācijas kontroli;
- 2) iecelt amatā administratorus, kā arī atbrīvot, atcelt, atstādināt no amata administratoru, un apturēt administratora amata darbību;
- 3) ierosināt disciplinārlietas, tādējādi nodrošinot uzraugošo personu un administratoru profesionālās darbības kvalitātes kontroli, kā arī nodrošināt disciplinārlietu komisijas darbību;
- 4) ierasties uzraugošās personas un administratora prakses vietā vai parādnieka - juridiskās personas atrašanās vietā pārbaudes veikšanai (no 2017. gada 1. jūlija);

5) izveidot, uzturēt un attīstīt Sistēmu;

6) Maksātnespējas likumā noteiktajā apjomā nodrošināt uzraugošo personu un administratoru darbības publicitāti;

7) informēt sabiedrību par maksātnespējas politikas īstenošanas rezultātiem un maksātnespējas jomas aktuālajiem jautājumiem.

Ņemot vērā Maksātnespējas administrācijas kompetencē ietilpstošos uzdevumus, 2017. gada ziņojumā tiek atspoguļots pārskats par uzdevumu izpildes nodrošināšanu.

2. Administratoru kvalifikācijas kontrole

Ministru kabinets 2016. gada 6. septembrī atbalstīja Maksātnešpējas politikas attīstības pamatnostādnes 2016. - 2020. gadam (atbalstītas ar Ministru kabineta 2016. gada 21. septembra rīkojumu Nr. 527 "Par Maksātnešpējas politikas attīstības pamatnostādņēm 2016.-2020. gadam un to īstenošanas plānu") (turpmāk – Pamatnostādnes).

Pamatnostādnes un Maksātnešpējas likums paredz kompleksu risinājumu administratora darbības un maksātnešpējas procesa norises likumības kontroles efektivitātes paaugstināšanai. Sākot ar 2017. gada 6. janvāri, administrators kvalifikācijas kontroles funkcija ir nodota Maksātnešpējas administrācijai un neatkarīgai eksaminācijas komisijai. Kārtība, kādā persona ienāk administratora profesijā, ir būtiska administratora darbības un maksātnešpējas procesa norises likumības kontroles procesa sastāvdaļa.

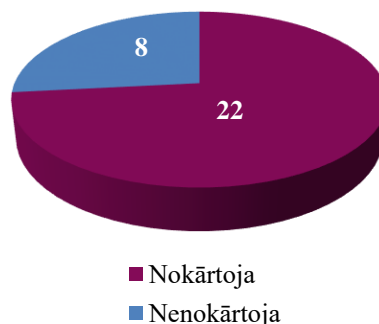
Saistībā ar administratoru kvalifikācijas kontroles funkciju Maksātnešpējai administrācijai ir noteikti turpmāk norādītie papildu uzdevumi.

2.1. Administratora eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.

Uz 2017. gada sākumu maksātnešpējas reģistrā tika reģistrēti 312 administrators, savukārt 2017. gada beigās – 255 administrators. Ziņojuma pārskata periodā ir organizēti divi administratoru kvalifikācijas eksāmeni – 12. septembrī un 29. novembrī. Abus eksāmenus ir kārtājuši 100 administrators, no kuriem 84 personas eksāmenu nokārtoja un tika iecelti administratora amatā (skatīt attēlu Nr.1 un attēlu Nr.2).

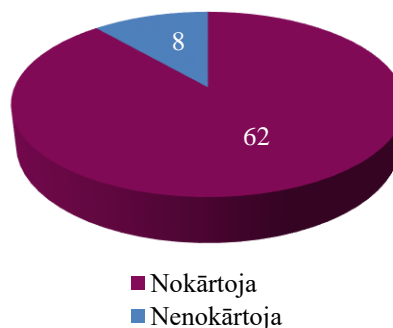
Attēls Nr.1

2017.gada 12.septembra administratora kvalifikācijas eksāmena rezultāti (kopā 30)

Attēls Nr.2

2017.gada 29.septembra administratora kvalifikācijas eksāmena rezultāti (kopā 70)

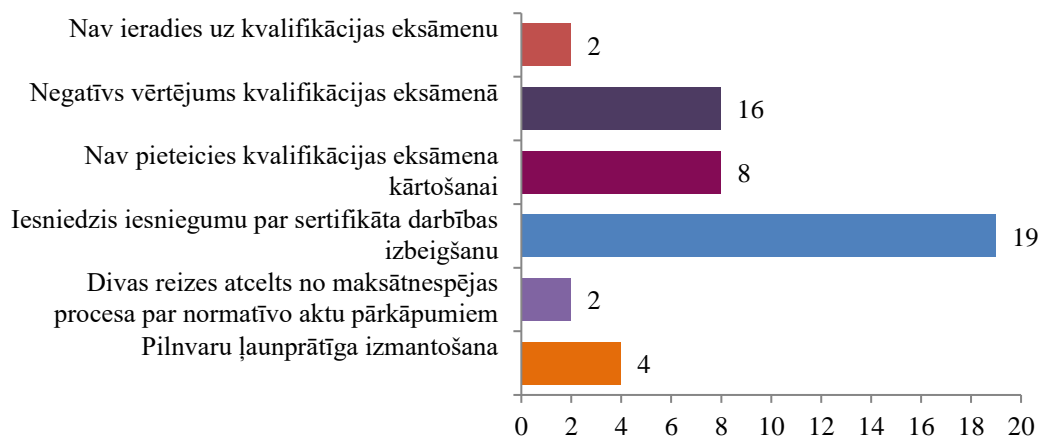
2017. gada 13. decembrī ir izsludināta pieteikšanās administratora kvalifikācijas eksāmenam, kas norisināsies 2018. gada 14. februārī.

2.2. Administratora amata darbības apturēšana, atstādināšana no administratora amata, atbrīvošana un atcelšana no administratora amata, administratora sertifikāta darbības apturēšana, izbeigšana un tā anulēšana.

Minētā uzdevuma izpilde 2017. gadā – Maksātspējas administrācija izbeigusi 51 administratora sertifikāta darbību (skatīt attēlu Nr.3).

Attēlu Nr.3

Administratoru sertifikāta darbības izbeigšanas pamati

2017. gadā Maksātspējas administrācija apturēja astoņu administratoru sertifikātu darbību. Tāpat 2017. gadā no administratora amata darbības atstādināti seši administratori.

2.3. Ziņu pieejamības nodrošināšana ierakstu izdarīšanai maksātspējas reģistrā.

2017. gadā Maksātspējas administrācija ir iesniegusi 491 pieteikumu par ieraksta izdarīšanu Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajā maksātspējas reģistrā, piemēram, par administratora kontaktinformācijas maiņu, kā arī sertifikāta darbības apturēšanu, izbeigšanu un administratora iecelšanu amatā.

2.4. Disciplinārlietu ierosināšana un disciplinārlietu komisijas darba nodrošināšana.

Ziņojuma pārskata periodā Maksātspējas administrācija ir ierosinājusi un Disciplinārlietu komisija ir izskatījusi septiņas disciplinārlietas pret administratoriem, no kurām četros gadījumos uzlikti disciplinārsodi, tajā skaitā izteiktas divas piezīmes, nepiemērojot naudas sodu un divi rājieni, piemērojot naudas sodu par kopējo summu 10 200 *euro*, savukārt divos gadījumos – Maksātspējas administrācijai tika uzdots izskaidrot personai viņas rīcības nepareizību, savukārt vienā gadījumā disciplinārlieta ir izbeigta. Kā arī divos gadījumos uzsāktā administratīvā lietvedība par disciplinārlietas ierosināšanu tika izbeigta, jo administrators iesniedza Maksātspējas administrācijā iesniegumu par sertifikāta darbības izbeigšanu.

Ņemot vērā minēto, var secināt, ka Maksātspējas administrācijas rīcībā ir nodoti instrumenti administratora amata darbības kontroles veikšanai un iestādes galvenais uzdevums ir nodrošināt šo instrumentu efektīvu piemērošanu.

3. Administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontrole

Viens no Pamatnostādņēs izvirzītajiem maksātnespējas politikas virzieniem ir – administratoru profesijā strādā augsti kvalificēti profesionāļi ar amatam atbilstošām zināšanām, prasmēm, un personiskajām īpašībām. Lai veicinātu minētā mērķa sasniegšanu, viens no galvenajiem Maksātnespējas administrācijas uzdevumiem ir nodrošināt administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontroli un uzraudzību.

Maksātnespējas procesa norises likumības un administratoru rīcības kontrole tiek veikta, īstenojot preventīvos uzraudzības pasākumus, kā arī savas kompetences ietvaros izskatot sūdzības par administratoru rīcību. Viens no nozīmīgiem instrumentiem, ar kura palīdzību tiek veikta administratoru rīcības kontrole, ir pārbaudes administratoru prakses vietā (turpmāk – Pārbaude).

3.1. Preventīvie uzraudzības pasākumi

Lai paaugstinātu uzraudzības pasākumu efektivitāti 2017. gadā mainīta pieeja uzraudzības kārtībā veiktajām pārbaudēm, vērojot pastiprinātu uzmanību maksātnespējas procesiem, kuriem ir nozīme komercietiskajā vidē un ekonomikā, administratoriem, kuri ir pieļāvuši būtiskus pārkāpumus, pilnvarojusi maksātnespējas procesa ietvaros citus administratorus un citas personas veikt administratora amata pienākumus, kā arī padziļinātai Sistēmā esošo datu pārbaudei, gadījumos, kad administrators atsakās no pienākumu pildīšanas un šāda atteikuma pamatotībai. Vienlaikus Maksātnespējas administrācija aktīvāk nodrošina dalību kreditoru sapulcēs.

Tādējādi uz 2017. gada 1. maiju kopā identificēti 82 juridiskās personas maksātnespējas procesi, kuriem ir pievēršama pastiprināta uzraudzības kontrole. Proti, administratoriem uzlikts pienākums sniegt ikmēneša atskaites par konkrētām maksātnespējas procesa pozīcijām.

Nemot vērā pastiprinātu Maksātnespējas administrācijas uzraudzību, 2017. gada ietvaros 27 procesi ar tiesas lēmumu tika izbeigti, savukārt 54 procesos tiek turpināta uzraudzība, pieprasot administratoriem sniegt informāciju katru mēnesi vai reizi divos mēnešos par maksātnespējas procesa norisi, tajā skaitā maksātnespējas procesa izmaksām, pieaicinātajiem speciālistiem, noslēgtajiem un lauztajiem līgumiem, veiktajām darbībām saistībā ar parādnieka mantu, uzsākto tiesvedību un parādu piedziņu pamatotību. Savukārt četros procesos, lai gūtu pārliecību, ka administrators nodrošina efektīvu un likumīgu norisi, veiktas neplānotas Pārbaudes. Ar pozitīvu atzinumu noslēgušās divas Pārbaudes, konstatējot, ka administrators attiecīgajā Pārbaudes veikšanas periodā nodrošina efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi, divas Pārbaudes noslēgušās ar negatīviem atzinumiem, kur vienā gadījumā pieņemts lēmums par pārkāpuma atzīšanu saistībā ar atlīdzības izmaksāšanu, nevienojoties ar kreditoriem, iepriekšējā administratora slēgto darījumu neizvērtēšanu un nepamatotu izmaksu radīšanu, savukārt otrajā gadījumā, ņemot vērā, ka administratoram izbeigta sertifikāta darbība, tika nodota informācija Valsts policijai par administratora pilnvaru pārsniegšanu (plašāku informāciju par Pārbaudēm skatīt 3.3. apakšnodaļā).

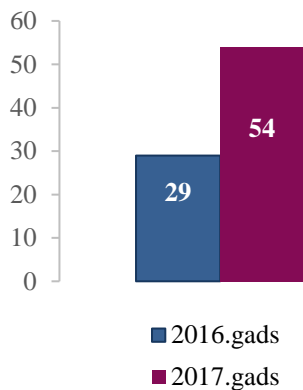
Pastiprinot uzraudzības kontroli juridiskās personas maksātnespējas procesos, kuri nozīmīgi komercietiskajā vidē un ekonomikā, administratori ir pievērsuši lielāku uzmanību savos administrējamajos procesos un veikuši aktīvākas darbības, lai nodrošinātu Maksātnespējas likumā noteikto mērķu efektīvāku sasniegšanu.

Īstenojot proaktīvu administratoru uzraudzību, Maksātnespējas administrācija 2017. gadā veica administratoru rīcības atbilstības normatīvo aktu prasībām izvērtēšanu 456 maksātnespējas procesos un TAP. No minētajiem procesiem 64 (14 % no pārbaudāmā apjoma) pirmšķietami konstatēti nebūtiski trūkumi administratoru rīcībā, līdz ar to administratoriem pieprasīti paskaidrojumi. Ņemot vērā, ka administratori ir snieguši skaidrojumus vai novērsuši minētos trūkumus, normatīvo aktu pārkāpumi administratoru rīcībā netika konstatēti.

No pārbaudāmiem 456 maksātnespējas procesiem un TAP 2017. gadā kopumā ir pieņemti 54 lēmumi (12% no pārbaudāmā apjoma) par normatīvo aktu pārkāpumiem administratoru rīcībā (44 administratori), tajā skaitā par Pārbaudēs konstatēto, kas ir par 46% vairāk nekā 2016. gadā. No pieņemtajiem lēmumiem 34 gadījumos administratoriem uzlikti tiesiskie pienākumi. Savukārt 2016. gadā pieņemti 29 lēmumi par normatīvo aktu pārkāpumiem (28 administratoriem), 22 gadījumos uzliekot administratoriem tiesiskos pienākumus (skatīt attēlu Nr.4).

Attēls Nr.4

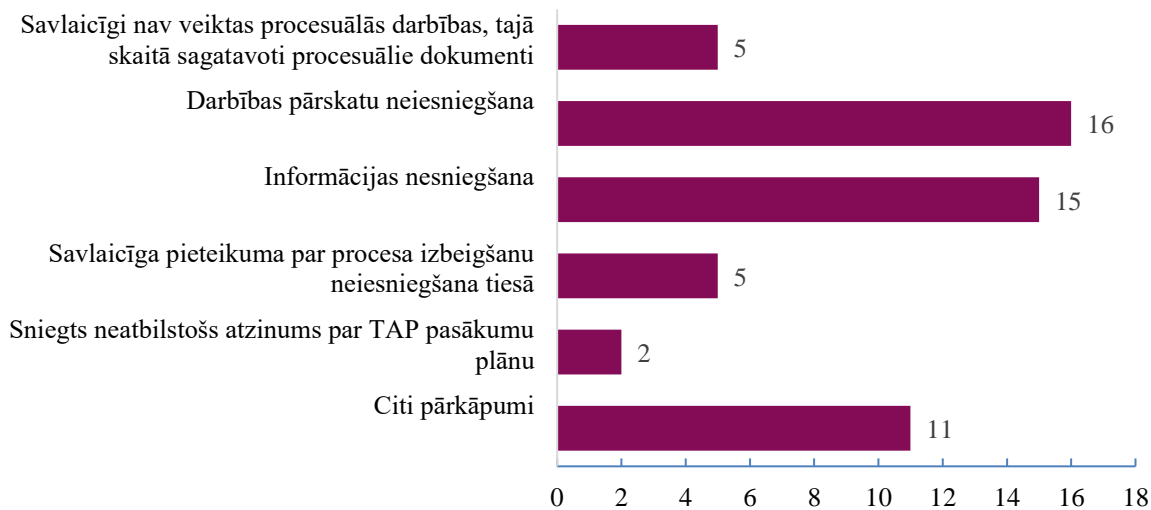
Konstatētie pārkāpumi administratoru rīcībā

Galvenos pārkāpumus, kas konstatēti pieņemtajos lēmumos administratoru rīcībā, skatīt attēlā Nr.5.

Attēls Nr.5

Pieņemtie lēmumi par konstatētajiem pārkāpumiem (kopā 54)

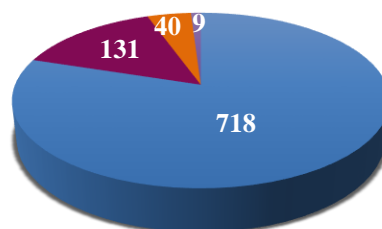
Vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka pārkāpumi visbiežāk ir saistīti ar pieprasītās informācijas nesniegšanu Maksātnespējas administrācijai, kreditoriem, tiesai un citām valsts un pašvaldību iestādēm, administratoru darbības pārskatu neiesniegšanu, kā arī Maksātnespējas likumā noteikto termiņu un kārtības neievērošanu. Tāpat konstatēti pārkāpumi, kas saistīti ar administratoru objektivitāti, atlīdzību, nepamatotu nomas līgumu slēgšanu, izsoles nodrošinājuma savlaicīgu neatmaksāšanu.

2017. gadā tiesā iesniegti 898 pieteikumi par administratoru atcelšanu no pienākumu pildīšanas maksātnespējas procesos un TAP. No 898 iesniegtajiem pieteikumiem tiesā 718 pieteikumi pamatoti ar administratora sertifikāta darbības izbeigšanu, (no kuriem 100 pieteikumi saistīti ar sešu administratoru sertifikātu izbeigšanu, pamatojoties uz konstatētajiem pārkāpumiem), 131 pieteikums saistībā ar administratora atstādināšanu no amata, 40 pieteikumi

saistībā ar administratoram piemērotu drošības līdzekli – aizliegumu ieņemt konkrētu amatu, savukārt deviņi pieteikumi par konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem (skatīt attēlu Nr.6).

Attēls Nr.6

Iesniegtie pieteikumi tiesā par administratora atcelšanu no procesa (kopā 898)

- Par administratora sertifikāta izbeigšanu
- Par administratora atstādināšanu
- Par administratoram piemērotu drošības līdzekli
- Par administratora rīcībā konstatētiem normatīvo aktu pārkāpumiem

Savukārt 2016. gadā tiesā tika iesniegti 525 pieteikumi par administratoru atcelšanu saistībā ar administratora sertifikāta darbības izbeigšanu, divus pieteikumus iesniedzot saistībā ar konstatēto tiesas nolēmumā, t.i., saistībā ar to, ka tiesa maksātnespējas procesā iecēlusi administratoru, pamatojoties uz Civilprocesa likuma redakciju, kas nebija aktuāla pieteikuma izskatīšanas brīdī. Savukārt tāpat kā 2017. gadā, 2016. gadā tiesā iesniegti deviņi pieteikumi par administratoru atcelšanu, kas pamatoti ar konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem.

Līdz ar to, salīdzinot tiesā iesniegto pieteikumu par administratoru atcelšanu no pienākumu pildīšanas maksātnespējas procesos un TAP rādītājus ar 2016. gadu, secināms, ka 2017. gadā tiesā iesniegto pieteikumu skaits, kas pamatoti ar administratora sertifikāta darbības izbeigšanu, ir palielinājies par 42%, ņemot vērā izmaiņas normatīvajā regulējumā attiecībā uz stingrākām prasībām eksaminācijas kārtībā un ieviešot disciplināratbildības institūtu, kā arī paredzot iespēju administratoriem apturēt sava amata darbību.

Vēl viens nozīmīgs mehānisms, īstenojot preventīvos uzraudzības pasākumus, ir administratora darbības pārskata iesniegšanas un tajā norādītās informācijas kontrole.

Stājoties spēkā Ministru kabineta 2016. gada 19. aprīļa noteikumiem Nr.247 "Noteikumi par maksātnespējas procesa administratora darbības pārskatu un tā aizpildīšanas kārtību" 2016. gada 30. aprīlī, tika uzsākta Sistēmas darbība.

Sistēmas uzdevums ir nodrošināt administratora darbības pārskatu juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesos elektronisku aizpildīšanu un iesniegšanu Maksātnespējas administrācijā.

Ar Sistēmas ieviešanu tika nodrošināta iespēja elektroniski apstrādāt un analizēt iesniegtos administratoru darbības pārskatus, tādējādi efektīvāk uzraugot katru maksātnespējas procesu. Tāpat Sistēma ļauj elektroniski kontrolēt un sistēmiski analizēt būtiskākos maksātnespējas procesu rezultatīvos rādītājus – procesa ilgums, kreditoru līdzekļu atgūstamība, procesa izmaksas, administratora atbildība, kā arī citus datus, kas ļauj novērtēt administratora darbības tiesiskumu, efektivitātes rādītājus un atbilstību Maksātnespējas likumā noteiktajam mērķim. Līdz ar to Maksātnespējas administrācijai ir lielākas iespējas iegūt nepieciešamo informāciju un izmantot tās resursus tieši administratoru darbības atbilstības Maksātnespējas likumā noteiktajam mērķim kontrolei.

Sistēmas ieviešana ir būtisks solis administratoru uzraudzības un procesu caurskatāmības nodrošināšanā.

Ņemot vērā, ka tika mainīta administratoru darbības pārskatu iesniegšanas un aizpildīšanas kārtība, 2016. gadā un 2017. gadā administratoriem tika rīkotas vairākas bezmaksas apmācības, kurās administratori tika informēti par elektroniskās administratoru darbības pārskatu aizpildīšanas un iesniegšanas pamatnosacījumiem. Tāpat Maksātnespējas administrācija ir nodrošinājuši konsultāciju sniegšanu saistībā ar pārskatu aizpildīšanu un iesniegšanu gan klātienē, gan pa tālruni.

Rezultātā, laika posmā no 2016. gada 30. aprīļa līdz 2016. gada 31. decembrim, Sistēmā tika iesniegti 4067 administratoru darbības pārskati, savukārt 2017. gadā Sistēmā tika iesniegti 6088 pārskati.

2017. gadā, saistībā ar administratoru darbības pārskatu un tiem pievienojamo pielikumu neiesniegšanu Sistēmā, pieņemti 17 lēmumi par pārkāpuma atzīšanu (2016. gadā – 11), kā arī 16 gadījumos uzlikti tiesiskie pienākumi iesniegt minētos dokumentus. Līdz ar to secināms, ka 2017. gadā par 54% pieaudzis lēmumu skaits attiecībā uz iepriekš minēto pārkāpumu atzīšanu administratoru rīcībā.

Vienlaikus atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksam (turpmāk – LAPK) 2017. gadā saistībā ar administratoru darbības pārskatu un tiem pievienojamo pielikumu neiesniegšanu Sistēmā uzsāktas 11 administratīvā pārkāpuma lietvedības un pieņemti septiņi lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu.

Līdz ar to secināms, ka 2017. gadā par 22% palielinājies uzsākto administratīvo pārkāpumu lietu skaits, ņemot vērā, ka 2016. gadā uzsāktas deviņas administratīvā pārkāpumu lietvedības un pieņemti septiņi lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu.

Analizējot uzraudzības rādītājus attiecībā uz pārskatu iesniegšanas regularitāti un pieaugošo lēmumu skaitu par pārkāpumu atzīšanu, Sistēma būtiski ir atvieglojusi Maksātnespējas administrācijas uzraudzības funkcijas veikšanu.

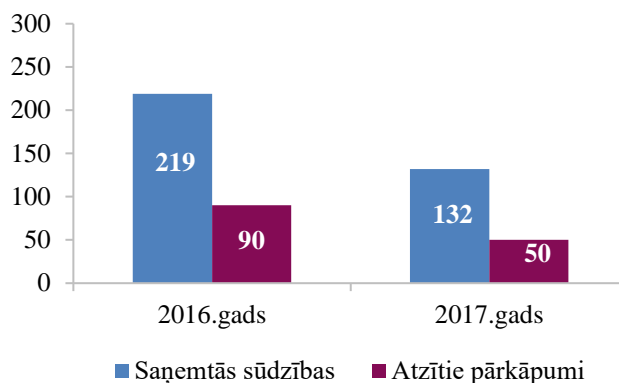
Ar Sistēmas ieviešanu, ir padarīta efektīvāka uzraudzības kontrole attiecībā uz administratoru darbības pārskatu iesniegšanu un tajos norādītās informācijas izvērtēšanu, jo Sistēma nodrošina iespēju sekot līdzi pārskatu iesniegšanas vai neiesniegšanas faktam, pārskatos norādītajai informācijai, kā arī apkopot statistikas datus. Savukārt līdz Sistēmas ieviešanai, Maksātnespējas administrācija pārskatu iesniegšanas kontroli veica tikai uzraugot konkrētus procesus, jo pilnīgas informācijas aptveršanai nepieciešams liels manuāla darba apjoms. Līdz ar Sistēmas ieviešanu 2017. gadā ir pieaudzis pieņemto lēmumu skaits par pārkāpuma atzīšanu attiecībā uz pārskatu neiesniegšanu un administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros – pieņemto lēmumu skaits par administratīvā soda uzlikšanu.

3.2. Sūdzību izskatīšana

2017. gadā Maksātnespējas administrācijā saņemtas 132 sūdzības par 85 administratoru rīcību. Izskatot saņemtās sūdzības, pieņemti 145 lēmumi, tajā skaitā par paskaidrojumu nesniegšanu uz Maksātnespējas administrācijas pieprasījumu sūdzības ietvaros un par iepriekšējā gadā pēdējā ceturksnī saņemtajām sūdzībām, no kuriem 50 gadījumos ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi (27 administratori), 90 gadījumos sūdzības ir noraidītas, un piecos gadījumos izbeigta sūdzības izskatīšana.

Atšķirībā no 2016. gada sūdzību izskatīšanas rezultātiem, 2017. gadā ir samazinājies iesniegto sūdzību skaits par 39,7%. Proti, 2016. gadā tika saņemtas 219 sūdzības par 145 administratoru rīcību. Attiecīgi tika pieņemti 256 lēmumi, tajā skaitā par paskaidrojumu nesniegšanu uz Maksātnespējas administrācijas pieprasījumu sūdzības ietvaros un par iepriekšējā gadā pēdējā ceturksnī saņemtajām sūdzībām, no kuriem 90 gadījumos ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi (53 administratori), 139 gadījumos sūdzības noraidītas un 27 gadījumos izbeigta sūdzības izskatīšana (skatīt attēlu Nr.7).

Sūdzību izskatīšanas rezultāti

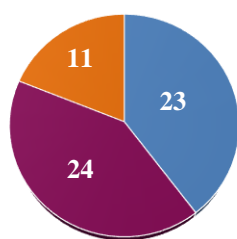

Viens no iemesliem sūdzību skaita samazinājumam ir proaktīva administratora rīcības un maksātspējas procesa norises likumības uzraudzības pasākumu veikšana. Minēto pamato Maksātspējas likumā ietvertās Maksātspējas administrācijas jaunās kompetences (eksaminācija, disciplinārlietas, Pārbaudes), kā arī apstākļi, ka Maksātspējas administrācija turpināja rīkot kvalifikācijas pilnveides un informatīvos pasākumus, kuros informēja par aktualitātēm sūdzību izskatīšanā, sniedzot viedokli administratoriem par interesējošiem jautājumiem, kā arī par grozījumiem un aktualitātēm Maksātspējas likumā.

No 2017. gadā saņemtajām 132 sūdzībām fiziskās personas maksātspējas procesā saņemtas 58 sūdzības, savukārt juridiskās personas maksātspējas procesā 74 sūdzības. Attiecīgi fiziskās personas maksātspējas procesā 23 sūdzības iesniedza pats parādnieks, 24 – kreditori un 11 – trešā persona. Savukārt juridiskās personas maksātspējas procesā 16 sūdzības iesniedza parādnieka pārstāvis, 45 – kreditori un 13 – trešā persona. No minētā konstatējams, ka kreditori aktīvi iesaistās savu iespējami aizskarto interešu aizsardzībā (skatīt attēls Nr.8 un Nr.9).

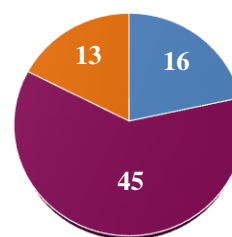
Attēls Nr.8 un Nr.9

Saņemtās sūdzības fiziskās personas maksātspējas procesā (kopā 58)

- Parādnieks
- Kreditori
- Trešā persona

Saņemtās sūdzības juridiskās personas maksātspējas procesā (kopā 74)

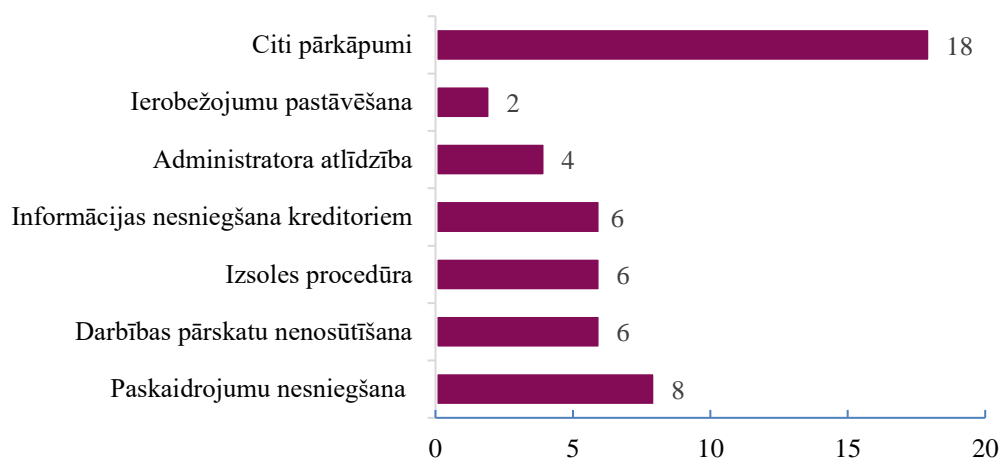
- Parādnieka pārstāvis
- Kreditori
- Trešā persona

Izskatot sūdzības un konstatējot, ka normatīvo aktu pārkāpumi ir būtiski ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, tiesā ir iesniegti septiņi pieteikumi (piemēram, administrators neinformē tiesu un Maksātspējas administrāciju par ierobežojumiem veikt administratora pienākumus, vai nepilda Maksātspējas administrācijas tiesisko pienākumu izmaksāt naudas līdzekļus nodrošinātajam kreditoram) par administratora atcelšanu no maksātspējas procesa.

Galvenos pārkāpumus, kas konstatēti pieņemtajos lēmumos administratoru rīcībā, skatīt attēlā Nr.10.

Attēls Nr.10

Pieņemtie lēmumi par konstatētajiem pārkāpumiem (kopā 50)

Vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka pārkāpumi visbiežāk ir saistīti ar Maksātnespējas likumā noteikto termiņu un kārtības neievērošanu, ko ietekmē administratoru darba organizācija, tajā skaitā attieksme pret administratora amata pienākumu izpildi. Tāpat konstatēti pārkāpumi, ka: 1) administrators pieļauj situāciju, kad parādnieka intereses īsteno kreditora noteiktie speciālisti, kuri pēc savas izvēles pārpilnvaro citas personas; 2) maksātnespējas procesa izdevumu sarakstā neiekļauj izdevumus par dokumentu nodošanu valsts arhīvā, un sedzot nenodrošināto kreditoru prasījumus pirms maksātnespējas procesa izmaksu segšanas; 3) nav nodrošināta parādnieka juridiskajā adresē esošo dokumentu un mantas pārņemšana.

Vienlaikus Maksātnespējas administrācija, izskatot sūdzības, veica divas neplānotas Pārbaudes, lai pārliecinoties par sūdzībā izteiktās pretenzijas pamatotību un iegūtu noteiktus ar maksātnespējas procesu saistītus dokumentus, kā rezultātā pieņemot vienu lēmumu par normatīvo aktu pārkāpumu atzīšanu un vienu lēmumu par sūdzības noraidīšanu.

3.3. Pārbaudes administratoru prakses vietā

No 2017. gada 1. jūlija papildu esošajiem administratoru uzraudzības līdzekļiem Maksātnespējas administrācija uzsāka veikt Pārbaudes. Pārbaudes nodrošina iespēju savlaicīgi un vispusīgi pārliecināties par administratora rīcības pamatotības iemesliem, kā arī iegūt noteiktus ar maksātnespējas procesu saistītus dokumentus.

Pamatojoties uz iekšējo kārtību par Pārbaudžu veikšanu, ir paredzēts veikt trīs veidu pārbaudes: plānotu pārbaudi, neplānotu pārbaudi un ieteikumu ieviešanas pārbaudi.

2017. gadā ir veiktas 23 Pārbaudes, no kurām desmit plānotas un 13 neplānotas Pārbaudes. Attiecīgi Pārbaudēs pārbaudīti 32 maksātnespējas procesi, no kuriem 24 ir juridisko personas un 8 fizisko personas maksātnespējas procesi.

Plānotās Pārbaudes veiktas, pamatojoties uz veikto administratora riska līmeņa novērtējumu, ņemot vērā administratora profesionālo darbību. Līdz ar to administratorus sadalot augsta, vidēja un zema riska līmeņa grupās.

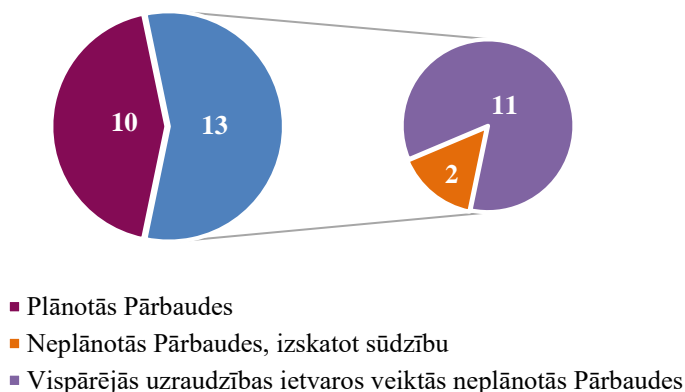
Attiecīgi desmit plānotajās Pārbaudēs pārbaudīti 60% augsta riska līmeņa administratoru, 30% vidēja riska līmeņa administratoru un 10% zema riska līmeņa administratoru administrējamie procesi, kas novērtēti kā augstākā riska procesi.

Savukārt neplānotās Pārbaudes veiktas šādos gadījumos: izskatot sūdzību, vai uzraudzības gaitā iegūta informācija, kas norādīja uz pārbaudes nepieciešamību; 2) operatīvi bija nepieciešams saņemt dokumentus vai informāciju; 3) nodrošinot uzraudzību pār maksātnespējas procesiem, kuriem ir nozīme komercietiskajā vidē un ekonomikā.

Attiecīgi no 13 neplānotām Pārbaudēm saistībā ar Sistēmā ievadīto datu patiesumu un atbilstību veiktas piecas Pārbaudes, saņemot ziņas par iespējamu normatīvo aktu pārkāpumu – divas Pārbaudes, nodrošinot uzraudzību pār maksātnespējas procesiem, kuriem ir nozīme komercietiskajā vidē un ekonomikā – četras Pārbaudes, savukārt sūdzības izskatīšanas ietvaros – divas Pārbaudes (skatīt attēlu Nr.11).

Attēls Nr.11

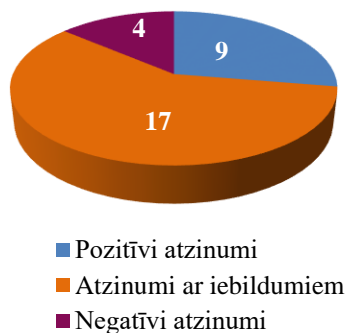
Veiktās pārbaudes administratoru prakses vietā

Atbilstoši Pārbaudēs konstatētajam ir sagatavoti 30 Pārbaudes ziņojumi, no kuriem deviņi ar pozitīvu atzinumu, ar iebildumiem – 17 atzinumi, tajā skaitā vienu ieteikumu ieviešanas grafiku, ar negatīvu atzinumu – četri (skatīt attēlu Nr.12).

Attēls Nr.12

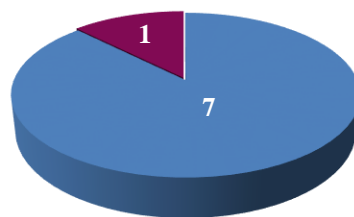
Pārbažu prakses vietā rezultāti

Ņemot vērā Pārbaudes ziņojumos konstatēto, ka pārkāpumi ir ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, ir pieņemti seši lēmumi, kuros administratora rīcībā ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi. Savukārt, konstatējot, ka pārkāpumi ir būtiski ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, viens pieteikums par administratora atcelšanu ir iesniegts tiesā.

Attiecīgi neplānotās Pārbaudes rezultātā, kas veiktas sūdzības izskatīšanas ietvaros, ir pieņemts viens lēmums par normatīvo aktu pārkāpumu atzīšanu un viens lēmums par sūdzības noraidīšanu (skatīt attēlu Nr.13).

**Rīcība pēc pārbaudēs prakses vietā konstatētā
(kopā 32 procesi)**

- Lēmumi par normatīvo aktu pārkāpumiem, tajā skaitā sūdzības izskatīšanas ietvaros
- Pieteikums par administratora atcelšanu no procesa (apmierināts)

Galvenie konstatējumi veikto Pārbaudžu rezultātā:

- 1) savlaicīgi nav veiktas procesuālās darbības, tajā skaitā sagatavoti procesuālie dokumenti;
- 2) nav informēti kreditori un Maksātnešpējas administrācija par maksātnešpējas procesa norisi;
- 3) nav ievērota mantas pārdošanas plāna vai ziņojuma par mantas neesamību izpilde;
- 4) nav ievērota izsoles procedūra, tostarp vilcinoties izmaksāt naudas līdzekļus nodrošinātajam kreditoram;
- 5) radītas nepamatotas izmaksas, tostarp iepriekšējā administratora slēgto līgumu nepārvērtēšana, līgumu neizbeigšana gadījumos, kad nav saņemts pakalpojums;
- 6) izsniegtas pilnvaras, kas rada šaubas par administratora rīcības tiesiskumu.

Vienlaikus Pārbaudēs ir konstatēti pārkāpumi, kurus citādi būtu praktiski neiespējami konstatēt, piemēram: 1) pilnvarojot citu administratoru, administrators pats selektīvi pilda pienākumus; 2) atšķirīgs segto izmaksu un kreditoru sapulcē apstiprināto izmaksu apmērs, kā arī aprēķināšanas kārtība; 3) pilnvarota procesā iesaistīta persona, kurai piešķirts plašs pilnvarojuma apmērs.

Vērtējot Pārbaudēs konstatēto, secināms, ka apstiprinās Maksātnešpējas administrācijas rīcībā esošā informācija par administratora biežāk pieļautajiem pārkāpumiem. Proti, pārkāpumi ir saistīti ar Maksātnešpējas likumā noteikto termiņu un kārtības neievērošanu, pēc izsoles procedūras veicamo darbību apjomu, kā arī ar nepamatotām vai nesamērīgi lielām procesa izmaksām. Līdz ar to Pārbaudes ir nozīmīgs uzraudzības līdzeklis, jo, neveicot klātienē pārbaudes, bieži vien nav iespējams iegūt objektīvu un pilnīgu informāciju, kas nepieciešama savlaicīgai pārkāpuma konstatēšanai un tā novēršanai.

Ievērojot visu iepriekš minēto un lai efektīvi izmantotu jauno uzraudzības rīku, 2018. gadā plānots palielināt Pārbaudžu plānoto un neplānoto pārbaudžu skaitu, pastiprināti pievēršot uzmanību pēc izsoles procedūras veicamo darbību apjomam, izmaksu atbilstībai procesa likumīgas un efektīvas norises nodrošināšanā, kā arī administratora pilnvaroto personu veicamo darbību apjomam.

3.4. Administratīvo pārkāpumu lietas

3.4.1. Administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana

Nozīmīgs solis ceļā uz maksātnešpējas jomas pilnveidošanu ir administratīvās sodīšanas funkciju nodošana Maksātnešpējas administrācijai. Iepriekš šī funkcija atradās Valsts policijas kompetencē, savukārt līdz ar 2015. gada 1. janvāri administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu saistībā ar pārkāpumiem maksātnešpējas procesos un TAP efektīvi īsteno Maksātnešpējas administrācija. Tādējādi tika atslogots Valsts policijas darbs, savukārt konkrēto lietu izskatīšanu pārņēma iestāde, kuras kompetence ir tieši saistīta ar maksātnešpējas procesu un TAP uzraudzību.

LAPK 166.³⁶ pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas nodošana Maksātnešpējas administrācijai ir loģisks saktā procesa turpinājums, vienlaikus stiprinot ar maksātnešpējas jomu saistīto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu, kā arī pilnveidojot Maksātnešpējas administrācijas lomu maksātnešpējas procesa uzraudzībā.

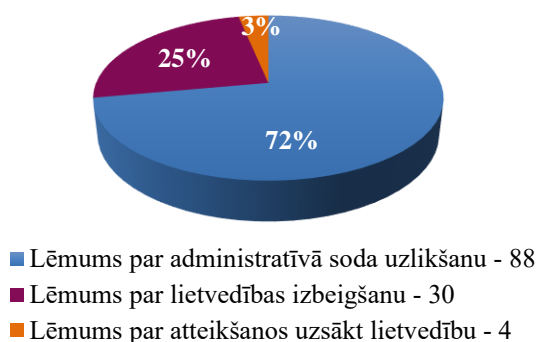
Līdzšinējā Maksātnešpējas administrācijas pieredze, pārņemot no Valsts policijas administratīvās sodīšanas kompetenci, liecina, ka ierosināto administratīvo pārkāpumu lietu skaits ir būtiski palielinājies, ņemot vērā, ka līdz ar iepriekš minētās funkcijas nodošanu Maksātnešpējas administrācijā pret maksātnešpējas procesā iesaistītajām personām uzsāktas jau 313 administratīvā pārkāpuma lietvedības.

Maksātnešpējas administrācijas kompetences ietvaros administratīvā pārkāpuma lietvedība tiek īstenota divos līmeņos. Sākotnējie lēmumi tiek pieņemti Maksātnešpējas administrācijas Pirmā uzraudzības departamenta ietvaros, tos parakstot attiecīgās struktūrvienības pilnvarotajai amatpersonai. Šos lēmumus var pārsūdzēt iestādes ietvaros Maksātnešpējas administrācijas direktoram jeb augstākai iestādei LAPK izpratnē (LAPK 238.¹ panta ceturtā daļa).

2017. gadā, saņemot iesniegumu vai patstāvīgi konstatējot ziņas par iespējamu pārkāpuma izdarīšanu TAP un maksātnešpējas procesa ietvaros, uzsāktas 57 administratīvo pārkāpumu lietvedības, sastādīti 105 administratīvo pārkāpumu protokoli (tajā skaitā saistībā ar lietām, kas uzsāktas 2016. gadā) un pieņemti 122 lēmumi administratīvā pārkāpuma lietā, tajā skaitā 88 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu, četri lēmumi par atteikšanos uzsākt administratīvā pārkāpuma lietu un 30 lēmumi par administratīvās lietvedības izbeigšanu (skatīt attēlu Nr.14).

Attēls Nr.14

2017.gadā administratīvo pārkāpumu lietvedību ietvaros pieņemtie lēmumi

Pieņemtajos lēmumos (par administratīvā soda uzlikšanu) konstatēti šādi galvenie pārkāpumi:

- 1) administratoru darbības pārskatu un tiem pievienojamo dokumentu neiesniegšana Maksātnešpējas administrācijā;
- 2) parādnieka dokumentu nenodošana glabāšanā Latvijas Nacionālajā Arhīvā;
- 3) pieteikuma neiesniegšana Uzņēmumu reģistram par parādnieka izslēgšanu no komercreģistra;
- 4) pieprasītās informācijas vai dokumentu nesniegšana Maksātnešpējas administrācijai;
- 5) parādnieka dokumentācijas un mantas nenodošana jaunajam administratoram (administratoru maiņas gadījumā);
- 6) parādnieka pārstāvja rīcībā galvenokārt konstatēti pārkāpumi par administratora pieprasītās informācijas nesniegšanu un parādnieka dokumentācijas un mantas nenodošanu administratoram.

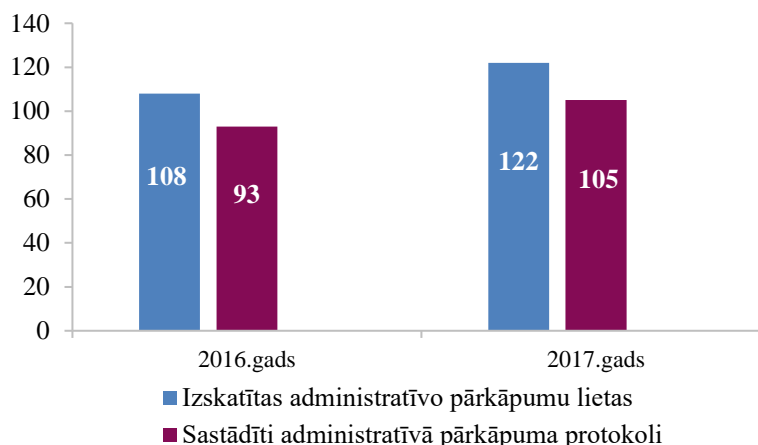
Būtiski, ka minēto pārkāpumu rezultātā tikusi kavēta efektīva maksātnešpējas procesu norise, kā arī negatīvi ietekmētas Maksātnešpējas administrācijas iespējas attiecībā uz procesu uzraudzību, līdz ar to personām piemēroti adekvāti sodi, kā arī atsevišķos gadījumos personām piemērots arī papildsods attiecībā uz liegumu ieņemt noteikta veida amatus, lai persona

attiecīgu laika periodu nevarētu ieņemt amatus, kuros var radīt iespējamu kaitējumu ne tikai konkrētas juridiskās personas uzņemto saistību ietvaros, bet arī uzņēmējdarbības videi kopumā.

Salīdzinot 2017. gada Maksātnespējas administrācijas rādītājus attiecībā uz administratīvo pārkāpumu lietvedību ar 2016. gadu, norādāms, ka 2016. gadā tika sastādīti 93 administratīvo pārkāpumu protokoli un pieņemti 112 lēmumi, no kuriem 93 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu, seši lēmumi par atteikšanos uzsākt administratīvā pārkāpuma lietu un deviņi lēmumi par administratīvās lietvedības izbeigšanu, kā arī četri lēmumi par atteikšanos atzīt personu par cietušo. Līdz ar to secināms, ka 2017. gadā ir uzlabojies rādītājs attiecībā uz kopumā izskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaitu (skatīt attēlu Nr.15).

Attēls Nr.15

Administratīvo pārkāpumu lietu skaits

Atšķirībā no 2016. gada rezultātiem, 2017. gadā ir palielinājies lēmumu par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu skaits. Minētais palielinājums izskaidrojams ar sadarbības veicināšanu attiecībās ar personām, pret kurām uzsāktas administratīvā pārkāpuma lietas. Proti, konstatēts, ka persona pārkāpumu labprātīgi novērsusi vēl pirms administratīvā pārkāpuma protokola sastādīšanas. Papildus norādāms, ka administratīvā soda nepiemērošana saistīta arī ar "Konsultē vispirms" principa ieviešanu, kura Maksātnespējas administrācija aktīvi piemēro arī administratīvo pārkāpumu lietvedību ietvaros, konstatējot maznozīmīga pārkāpuma pazīmes.

Attiecībā uz personām piemēroto naudas soda apmēru, norādāms, ka kopumā 2017. gadā administratīvo pārkāpumu lietvedību ietvaros piemēroti naudas sodi 22 375 euro apmērā, savukārt apmaksāti naudas sodi 16 507,72 euro apmērā.

Salīdzinot minēto rādītāju ar 2016. gadu, norādāms, ka 2016. gadā piemēroti naudas sodi 34 485 euro apmērā, savukārt apmaksāto naudas sodu apmērs ir 16 288,50 euro, līdz ar to secināms, ka atšķirībā no 2016. gada ir samazinājies piemērotā naudas soda apmērs. Minētais lielā mērā skaidrojams ar 2017. gadā piemēroto nosacītu daļēju atbrīvošanu no naudas soda samaksas. Proti, lai veicinātu savstarpējo sadarbību un brīvprātīgu naudas soda izpildi, Maksātnespējas administrācija, konstatējot nepieciešamos priekšnoteikumus (personas klātbūtne lietas izskatīšanas sēdē, vainas atzīšana un piekrišana lēmumam par soda uzlikšanu, atbildības pastiprinošu apstākļu neesamība), aktīvi piemēro arī nosacītu daļēju atbrīvošanu no naudas soda samaksas, tādējādi veicinot iesaistīto personu izpratni par konstatēto pārkāpumu.

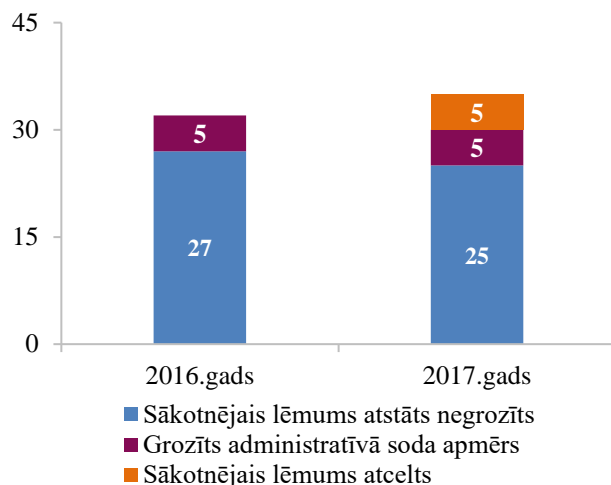
3.4.2. Pieņemto lēmumu pārsūdzēšana

Maksātnespējas administrācijas direktors (augstākā iestāde LAPK 238.¹ panta ceturtās daļas izpratnē) 2017. gadā, izskatot sūdzības par Maksātnespējas administrācijas Pirmā uzraudzības departamenta pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās, ir pieņēmis 35 lēmumus.

No 2017. gadā pieņemtajiem lēmumiem par sūdzībām piecos gadījumos Maksātnespējas administrācija ir grozījusi sākotnēji uzliktā administratīvā naudas soda apmēru un piecos gadījumos atcēlusi sākotnējo lēmumu. Savukārt 2016. gadā ir pieņemti 32 lēmumi, piecos gadījumos grozot uzliktā administratīvā soda apmēru (skatīt attēls Nr.16).

Attēls Nr.16

Maksātnespējas administrācijas pieņemtie lēmumi, izskatot sūdzības administratīvo pārkāpumu lietās

Jāvērš uzmanība, ka lēmumu skaits par sūdzībām administratīvo pārkāpumu lietās ir atkarīgs, galvenokārt, no sūdzības iesniedzēju aktivitātes, kā arī tiesu prakses attīstības.

No 2017. gadā Maksātnespējas administrācijas pieņemtajiem lēmumiem, izskatot sūdzības administratīvo pārkāpumu lietas, 16 lēmumi ir pārsūdzēti tiesā (skatīt attēlu Nr.17).

Attēls Nr.17

Maksātnespējas administrācijas kā augstākas iestādes 2017.gadā pieņemto nelabvēlīgo lēmumu pārsūdzēšana tiesā

2017.gadā tiesās ir atcelti divi Maksātnespējas administrācijas lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās, kur vienā gadījumā Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija apmierināja Maksātnespējas administrācijas apelācijas sūdzību, atceļot pirmās instances tiesas spriedumu, savukārt otrā gadījumā Maksātnespējas administrācija ir iesniegusi apelācijas sūdzību, kura vēl nav izskatīta.

Nemot vērā minēto, Maksātnespējas administrācija sekmīgi īsteno kontroli par sākotnēji pieņemtajiem lēmumiem neatkarīgi no situācijas sarežģītības, uz ko norāda pozitīvā tiesu prakse par Maksātnespējas administrācijas pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās trīs gadu garumā.

4. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un sabiedrības informēšana

4.1. Sadarbība ar Valsts policiju un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju

Veicinot Maksātnešpējas administrācijas, Valsts policijas, Latvijas Republikas Prokuratūras un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja sadarbību maksātnešpējas jomā, Maksātnešpējas administrācija 2017. gadā rīkoja apmācības minēto tiesībsargājošo iestāžu amatpersonām pirmo (teorētisko) daļu – "Maksātnešpējas procesa tiesiskais regulējums un aktualitātes". Tāpat Valsts policijas un Latvijas Republikas Prokuratūras amatpersonām 2017. gadā notika apmācību otrā (praktiskā) daļa. Savukārt Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja amatpersonām apmācību otrā (praktiskā) daļa notiks 2018. gadā.

2017. gadā Maksātnešpējas administrācija, nodrošinot administratoru rīcības un maksātnešpējas procesa norises likumības kontroli un uzraudzību, kā arī atbilstoši Kriminālprocesa likuma 387. panta pirmajai daļai, Valsts policijai ir nosūtījusi 13 iesniegumus ar lūgumu izvērtēt administratora rīcības atbilstību Krimināllikumam. Savukārt seši iesniegumi ar lūgumu izvērtēt administratora rīcību ir nosūtīti Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam.

Tāpat atbilstoši Administratīvo pārkāpumu kodeksa 238.¹ panta pirmajai daļai Valsts policijai ir pārsūtīti 17 iesniegumi (tajā skaitā pieci iesniegumi par administratoriem), kuri saturēja ziņas par iespējamu noziedzīgu nodarījumu. Vienlaikus saistībā ar administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu Maksātnešpējas administrācija aktīvi turpināja sadarbību ar Valsts policiju un citām iestādēm, lai veicinātu efektīvu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu.

4.2. Sabiedrības informēšanas pasākumi

Saskaņā ar Pamatnostādņēm, kā arī Maksātnešpējas likumā noteikto uzdevumu informēt sabiedrību par maksātnešpējas politikas īstenošanas rezultātiem un maksātnešpējas jomas aktuālajiem jautājumiem, Maksātnešpējas administrācija 2017. gadā ir sagatavojusi un publicējusi savā tīmekļa vietnes sadaļā "Aktualitātes" piecus informatīvos materiālus, tajā skaitā informatīvo materiālu:

1) par nepieciešamību savlaicīgi iesniegt juridiskās personas maksātnešpējas procesa pieteikumu;

2) par fiziskās personas maksātnešpējas procesu un tā sekām;

3) par TAP un izmaiņām tā regulējumā (minēto materiālu Maksātnešpējas administrācija ir nosūtījusi arī Ekonomikas ministrijai un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai – publicēšanai www.latvija.lv un Latvijas Vēstnesim);

4) par administratīvās atbildības piemērošanu;

5) par kreditoru tiesību īstenošanu juridiskās un fiziskās personas maksātnešpējas procesā (minētais materiāls ir nosūtīts Ekonomikas ministrijai, Valsts ieņēmumu dienestam, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūrai, Latvijas Darba devēju konfederācijai, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerai, Ārvalstu investoru padomei Latvijā un Latvijas Komerčbanku asociācijai, kā arī lielākajām kredītiestādēm un Latvijas pašvaldībām).

Tāpat 2017. gadā Maksātnešpējas administrācija rīkoja informatīvo pasākumu par fiziskās personas maksātnešpējas procesu un tā sekām, lai klātienē izskaidrotu interesentiem fiziskās personas maksātnešpējas procesa norises kārtību, kā arī, lai sniegtu iespēju interesentiem uzdot sev interesējošus jautājumus.

Maksātnešpējas administrācija regulāri saņem zvanus par jautājumiem, kas skar fiziskās personas maksātnešpējas procesa norisi. Līdz ar to 2018. gadā Maksātnešpējas administrācija atkārtoti organizēs interesentiem informatīvo pasākumu par fiziskās personas maksātnešpējas procesu.

5. Maksātspējas procesa nodrošināšana

5.1. Darbinieku prasījumu apmierināšana

Viena no Maksātspējas administrācijas noteiktajām pamatfunkcijām ir aizsargāt darbinieku intereses viņu darba devēja maksātspējas gadījumā. Minētās funkcijas īstenošanas ietvaros Maksātspējas administrācija no darbinieku prasījumu garantiju fonda izmaksā naudas līdzekļus maksātspējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanai.

2017. gadā no darbinieku prasījumu garantiju fonda veiktas izmaksas 1 328 291 apmērā 1 425 *euro* darbinieku prasījumu apmierināšanai. Kopā par 2017. gadu pieņemti 1 496 lēmumi par darbinieku prasījumu apmierināšanu, tajā skaita par atteikumu piešķirt naudas līdzekļus darbinieku prasījumu apmierināšanai.

Savukārt 2016. gadā no darbinieku prasījumu garantiju fonda tika veiktas izmaksas 1 077 826 *euro* apmērā 1 226 darbinieku prasījumu apmierināšanai. Vidēji viena darbinieka prasījumu segšanai piešķirtā summa 2017. gadā ir 930 *euro*, savukārt 2016. gadā 876 *euro* un 2015. gadā 808 *euro*. Līdz ar to 2017. gadā par vairāk nekā 6% jeb par 54 *euro* ir palielinājusies vidēji viena darbinieka prasījumu segšanai piešķirtā summa salīdzinājumā ar 2016. gadu un par 15% jeb par 122 *euro* salīdzinot ar 2015. gadu (skatīt attēlu Nr.18).

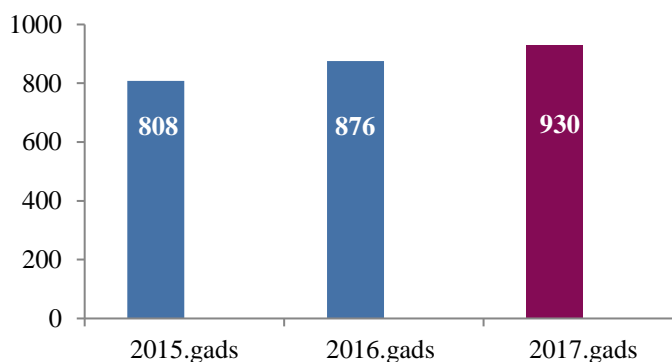
Lielākie darba devēji, kuru maksātspējas gadījumā Maksātspējas administrācija 2017. gadā sedza darbinieku prasījumus bija – AS "KVV Liepājas Metalurģs" (423 darbinieki), SIA "PINUS GB" (156 darbinieki) un SIA "VMS Group" (72 darbinieki).

Salīdzināmajā periodā 2017.gadā ir īsāks vidējais iesnieguma izskatīšanas termiņš – 45 dienas (2016. gadā 58 dienas), tādējādi iesnieguma izskatīšana ir paātrinājusies par vairāk nekā 22% salīdzinājumā ar 2016. gadu. Līdz ar to 2017. gadā darbinieku prasījumi tika apmierināti īsākā laika periodā un lielākā apmērā.

Maksātspējas administrācija 2018.gadā, izstrādājot Sistēmu, ir izvirzījusi mērķi ieviest elektronisku darbinieku prasījumu apmierināšanas sistēmu, lai padarītu minēto procedūru mūsdienīgu, ātru un efektīvu.

Attēls Nr.18

Vidēji izmaksātā summa (*euro*) viena darbinieka prasījumu apmierināšanai 2015.gadā, 2016.gadā un 2017.gadā

5.2. Maksātspējas procesa depozīts

Lai nodrošinātu efektīvāku un ātrāku iestādes funkcijas izpildi (maksātspējas procesa depozīta izmaksa) no 2017. gada 10. aprīļa tika ieviesta lēmumu par juridiskās un fiziskās personas maksātspējas procesa depozīta izmaksu pieņemšana vienkāršotā kārtībā, pilnvarojot Maksātspējas administrācijas direktora vietnieku pieņemt lēmumu par depozīta izmaksu standartsituācijās.

2017. gadā ir pieņemti 690 Maksātspējas administrācijas lēmumi par juridiskās personas maksātspējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 471 222 *euro*, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 195 lēmumi par kopējo summu 145 980 *euro* apmērā

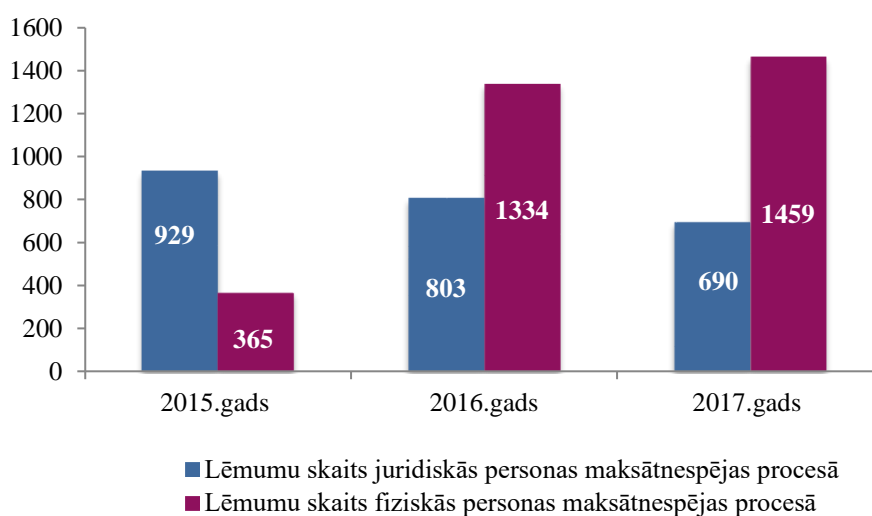
un 1 459 Maksātnespējas administrācijas lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 1 077 000 *euro*, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 903 lēmumi par kopējo summu 667 480 *euro*.

2016. gadā pieņemti 803 Maksātnespējas administrācijas lēmumi par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 520 111 *euro* apmērā un 1 334 Maksātnespējas administrācijas lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 947 360 *euro* apmērā.

2015. gadā pieņemti 929 Maksātnespējas administrācijas lēmumi par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 557 766 *euro* apmērā un 365 Maksātnespējas administrācijas lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 248 400 *euro* apmērā (skatīt attēlu Nr.19)

Attēls Nr.19

**Lēmumi par juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas depozīta izmaksu
2015.gadā, 2016.gadā un 2017.gadā**

Salīdzinot 2016. gadu ar 2017. gadu, secināms, ka salīdzināmā periodā abos gados Maksātnespējas administrācijas lēmumu skaits par juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu saglabājas līdzīgā līmenī (attiecīgi 2137 un 2149 lēmumi), taču mainās sadalījums pēc procesa veida. 2017.gadā ir pieaudzis Maksātnespējas administrācijas lēmumu skaits par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu, bet samazinājies lēmumu skaits par juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksu, salīdzinot ar 2016. gadā pieņemto lēmumu skaitu. 2017. gadā kopējā piešķirtā juridiskās un fiziskās maksātnespējas procesa depozīta summa ir palielinājusies par 8 0751 *euro*, salīdzinot ar 2016.gadu.

Secināms, ka, ieviešot vienkāršoto procedūru depozīta iesniegumu izskatīšanā, lielākā daļa jeb 62% pieņemto lēmumu fiziskās personas maksātnespējas procesā ir pieņemti vienkāršās procedūras ietvaros, padarot lēmumu pieņemšanu, ātrāku un efektīvāku.

Savukārt juridiskās personas maksātnespējas procesā vienkāršotā procedūrā ir pieņemts 28% no visiem lēmumiem. Tādejādi depozītu izmaksa ir padarīta efektīvāka, atslogojot Maksātnespējas administrācijas administratīvo resursu un pārvirzot to citu funkciju veikšanai.

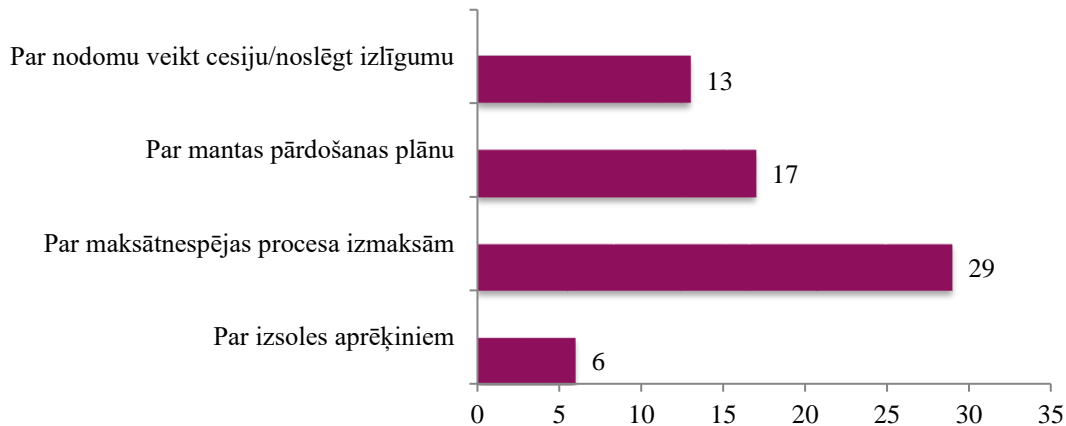
5.3. Maksātnespējas administrācijas kreditora tiesību īstenošana

Ņemot vērā, ka tika vienkāršota lēmumu par depozīta izmaksu pieņemšanas procedūra, Maksātnespējas administrācijas varēja pievērst uzmanību efektīvākai Maksātnespējas administrācijas kā kreditora funkcijas īstenošanai.

Veicot saņemto dokumentu pārbaudi, Maksātnešpējas administrācija kā kreditors 2017. gadā 65 reizes sniedza iebildumus administratoram maksātnešpējas procesos (skatīt attēlu Nr.20).

Attēls Nr.20

**Maksātnešpējas administrācijas kā kreditora sniegto iebildumu sadalījums
2017.gadā**

Tādējādi Maksātnešpējas administrācijai, īstenojot kreditora tiesības, iebildumu sniegšanas tendence ir palielinājusies gandrīz trīs reizes, jo 2016. gada iebildumi sniegti 25 reizes. Līdz ar to Maksātnešpējas administrācija kā kreditors aktīvi iesaistās procesu efektīvas un likumīgas norises nodrošināšanā.

6. Maksātnespējas administrācijas rezultātīvie rādītāji

Ar Pamatnostādnēm tika apstiprināti rezultāti un rezultātīvie rādītāji, kas atspoguļo īstenotās maksātnespējas politikas rezultātus. Tabulā Nr.1 ir norādīti rezultātīvie rādītāji par 2017. gadu.

Rezultātīvie rādītāji ir iegūti, apkopojot Sistēmā pieejamo administratora noslēguma darbības pārskatā norādīto informāciju. Jāvērš uzmanība, ka Sistēma ir ieviesta 2016. gada 30. aprīlī un atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 19. aprīļa noteikumiem Nr.247 "Noteikumi par maksātnespējas procesa administratora darbības pārskatu un tā aizpildīšanas kārtību" administratora noslēguma darbības pārskatu pārējas periodā atsevišķos gadījumos varēja iesniegt, neizmantojot Sistēmu.

Tabula Nr.1

Politikas rezultāti un rezultātīvie rādītāji

1. Politikas rezultāts (PR)								
Uzņēmumi, izmantojot TAP mehānismus, atgūst maksāspēju								
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	2019	2020
1. Pasludināto TAP (ĀTAP) skaits pret pasludināto juridiskās personas maksātnespējas procesu skaitu	5%	5%	5%	7%	8%	9%	11%	13%
2. Proporcija starp ierosināto un pasludināto TAP (ĀTAP) skaitu	28%	28%	19%	30%	24%	32%	34%	36%
3. Sekmīgi pabeigto TAP (ĀTAP) skaits pret izbeigtajiem TAP (ĀTAP)	2%	2%	8%	9%	10%	16%	23%	30%
2. Politikas rezultāts (PR)								
Kreditoru maksimāla saistību apmierināšana, ekonomiski vērtīgie aktīvi atgriezās ekonomiskajā aprītē (juridisko personu maksātnespējas procesi)								
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	2019	2020
1. Vidējais maksātnespējas procesa ilgums	1,5	1,5	1,67	1,5	1,67	1,5	1,3	1,3
2. Nodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (<i>recovery rate</i>) (centi no viena <i>euro</i>)	X	X	23	X + 0,05	31	X + 0,05	X + 0,07	X + 0,07
3. Nenodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (<i>recovery rate</i>) (centi no viena <i>euro</i>)	X	X	4	X + 0,02	4	X + 0,02	X + 0,05	X + 0,05
4. Maksātnespējas procesa izmaksas (centi no viena <i>euro</i>)	X	X	1.46 <i>euro</i>	X - 0,05	2.17 <i>euro</i>	X - 0,05	X - 0,07	X - 0,07
5. Procesu skaits, kad tiek sastādīts ziņojums par mantas neesamību, īpatsvars	39%	39%	63%	38%	61%	37%	36%	35%
3. Politikas rezultāts (PR)								
Fiziskās personas maksātnespējas process godprātīgam parādniekam nodrošina otro iespēju								
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	2019	2020
1. Gada laikā sekmīgi pabeigto saistību dzēšanas procedūru skaits pret pabeigto fiziskās personas maksātnespējas procesa skaitu.	83%	83%	84%	85%	85%	85%	87%	89%
4. Politikas rezultāts (PR)								
Administratori ir kvalificēti un profesionāli speciālisti, kas efektīvi pilda savus pienākumus (un rūpējas par profesijas prestižu)								
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	2019	2020
1. Administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidēja lietu skaita vienam administratoram	27	27	-	25	7	23	21	20
2. Sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu (procentuāli)	21%	21%	26%	25%	26%	27%	21%	19%
3. Procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas administrators, pret aktīvo lietu skaitu	2,5%	2,5%	1.6%	2,8%	2.2%	2,8%	2,3%	2,1%

Maksātnespējas administrācijas darbības efektivitāti raksturo šādi rezultatīvie rādītāji:

- 1) administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidēja lietu skaita vienam administratoram;
- 2) sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu (procentuāli);
- 3) procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas administrators, pret aktīvo lietu skaitu.

Svarīgi atzīmēt, ka uzraudzības pasākumu mērķis ir nodrošināt maksātnespējas procesu likumīgu un efektīvu gaitu, nevis administratoru sodīšanu, un minētie rādītāji ir izvēlēti, lai raksturotu uzraudzības pasākumu un administratoru profesionālās darbības kvalitāti, nevis ir izvirzīti kā pašmērķis.

Administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidēja lietu skaita vienam administratoram, 2017. gadā – septiņi administratori, ir mazāks, nekā Pamatnostādnes plānotais – 25 administratori, kas ir vērtējams pozitīvi, jo administratoru noslodze izlīdzinās, tādējādi veicinot gan administratoru profesionālās kvalifikācijas uzturēšanu, gan kvalitātīvāku pienākumu izpildi. Viens no apstākļiem, kas sekmēja minētā rādītāja uzlabošanos, ir grozījumu Ministru kabineta 2010. gada 26. oktobra noteikumos Nr.1001 "Kārtība, kādā Maksātnespējas administrācija izvēlas un iesaka tiesai maksātnespējas procesa administratora amata kandidātu" spēkā stāšanās 2017. gada 17. novembrī. Ar minētajiem grozījumiem veikti pasākumi administratoru pretendentu saraksta (rindas) darbības uzlabošanai, tostarp, ieviešot risinājumus, lai nodrošinātu, ka administrators atsakās no administrēšanas tikai likumā paredzētajos gadījumos. Pēc attiecīgo grozījumu spēkā stāšanās administrators var atteikties no maksātnespējas procesa administrēšanas tikai vēršoties tiesā, kurā tiek izskatīta konkrēta maksātnespējas procesa lietā, norādot objektīvu iemeslu, kāpēc viņš nevar pildīt administratora amata pienākumus.

Sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu 2017. gadā – 26% pārsniedz plānoto – 25%, ņemot vērā uzraudzības pasākumu skaita palielināšanos, kā arī kopējā administratoru skaita samazināšanos – 2017. gadā sākumā maksātnespējas reģistrā tika reģistrēti administratori 312, savukārt 2017. gadā beigās – 255 administratori. Jāatzīmē, ka 2017. gadā ir ievērojami samazinājies iesniegto sūdzību skaits, kā rezultātā Maksātnespējas administrācijas esošo cilvēkresursu ietvaros ir bijis iespējams veikt vairāk preventīvo pasākumu, tostarp, ierodoties Pārbaudēs, līdz ar to kopumā tika pārbaudīts lielāks maksātnespējas procesu skaits. Vienlaikus jānorāda, ka Pārbaudes rezultātā administratoram var tikt konstatēti nebūtiski normatīvo aktu pārkāpumi. Šādos gadījumos Pārbaudes beigās tiek sastādīts Pārbaudes ziņojums ar konstatētajiem trūkumiem un administratoram tiek dots laiks šo trūkumu novēršanai, tādējādi īstenojot "Konsultē vispirms" principa ieviešanu Maksātnespējas administrācijā. Šādi gadījumi netiek ņemti vērā aprēķinot minēto rādītāju.

Savukārt procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas administrators 2017. gadā sastāda 2,2%, kas ir zemāks rādītājs, nekā plānotais rādītājs (2,5%). Minētais rādītājs ir atkarīgs no iepriekšējā rādītāja – kopējais sodīto administratoru skaits, kā arī kopējā maksātnespējas procesu skaita.

Kopumā minētie rādītāji norāda uz to, ka uzraudzības pasākumi tiek veikti plānotajā apmērā, kas ļauj savlaicīgi identificēt normatīvo aktu pārkāpumus.

Rezultatīvie rādītāji, kas atspoguļo TAP efektivitāti (politikas rezultāta – uzņēmumi, izmantojot TAP mehānismus, atgūst maksātspēju – rezultatīvie rādītāji), kā arī maksātnespējas procesa efektivitāti kopumā (politikas rezultāta – kreditoru maksimāla saistību apmierināšana, ekonomiski vērtīgie aktīvi atgriežas ekonomiskajā apritē un fiziskās personas maksātnespējas process godprātīgam parādniekam nodrošina otro iespēju – rezultatīvie rādītāji) ir atkarīgi no daudziem faktoriem – ekonomiskās situācijas valstī, uzņēmējdarbības vides "kvalitātes" – kontroles, uzraugošo un tiesībsargājošo iestāžu (tajā skaitā Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts policijas u.c.) darbības efektivitātes, kā arī uzņēmēju godprātības un profesionalitātes, savlaicīgi iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu un sekojot līdž debitoru parādiem.

Maksātnespējas procesa ilgums 2017. gadā sastādīja 1,67 gadu, kas nedaudz pārsniedz plānoto 1,5 gadu, kas tostarp ir izskaidrojams ar to, ka 2016. gadā un 2017. gadā vēl joprojām

ir aktīvi maksātnespējas procesi, kas uzsākti saskaņā ar likumu "Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju" un 2007. gada 1. novembra Maksātnespējas likumu, kas paredzēja no spēkā esošā regulējuma atšķirīgu procesa norises kārtību, nenosakot konkrētus terminus likumā noteikto darbību veikšanai. Turklāt maksātnespējas procesa norises ilgums lielā mērā ir atkarīgs no tiesvedības procesu ilguma. Ņemot vērā minēto, novirzi no plānota rādītāja nevar uzskatīt par kritisku, un tā nenorāda uz ievērojamiem trūkumiem maksātnespējas procesa norises gaitā kopumā.

Iegūtais nodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītājs un nenodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (*recovery rate*) 2017. gadā sastādīja attiecīgi 31 un 4 centus no viena *euro*.

Atkārtoti jāvērs uzmanība, ka līdz Sistēmas ieviešanas kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji, kā arī citi maksātnespējas procesa rādītāji Latvijā netika apkopoti, līdz ar to šobrīd nav iespējams veikt šo datu salīdzinošo analīzi ar iepriekšējiem gadiem (dati Sistēmā ir pieejami, sākot ar 2016. gada otro pusi). Līdz šim šāda veida dati tika apkopoti tikai Pasaules Bankas veiktā *Doing business* pētījuma ietvaros, tomēr atšķirīga minēto datu iegūšanas metodoloģija neļauj veikt objektīvu salīdzinošo analīzi. Pasaules Bankas veiktajā *Doing business* 2017 pētījumā norādīts, ka nodrošināto kreditoru prasījumu atgūstamība sastāda 40,1 centus no viena dolāra¹, kas konvertējot uz *euro* sastāda 34,7 centu. Vienlaikus jānorāda, ka vidējais *Doing business* nodrošināto kreditoru prasījumu atgūstamības rādītājs Eiropā un Centrālajā Āzijā sastāda 38,2 centus no viena dolāra², kas konvertējot uz *euro* sastāda 32,8 centu. Jāņem vērā, ka minēto rādītāju ietekmē ne tikai maksātnespējas procesa efektivitāte, piemēram, ātrums, ar kuru aktīvi atgriežas komercietiskajā apritē un procesa norises likumība, bet arī citi faktori, piemēram, kreditēšanas politika, nodokļu politika, maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas savlaicīgums. Ņemot vērā minēto, novirzi no plānota rādītāja nevar uzskatīt par kritisku, turklāt šā rādītāja vērtības maiņas var tikt ietekmētas un būs redzamas ilgākā laikā periodā, īstenojot Pamatnostādnēs iekļautos kompleksus risinājumus.

Apkopotie dati norāda uz augstām maksātnespējas procesa izmaksām, kuras saskaņā ar Maksātnespējas likumā noteikto kārtību apstiprina parādnieka kreditori. Atbilstoši Maksātnespējas administrācijas apkopotajiem datiem 2017. gadā viena *euro* atgūšana kreditoriem izmaksāja 2,17 *euro*. Minētais rādītājs ir atzīstams par kritisku, līdz ar to maksātnespējas procesa izmaksu kontrole ir atzīstama par Maksātnespējas administrācijas prioritāti. Jānorāda, ka, sākot ar 2017. gada 1. jūliju, Maksātnespējas administrācija ir uzsākusi īstenot savas Maksātnespējas likumā noteiktās tiesības veikt Pārbaudes, kā arī veikt citus pasākumus maksātnespējas procesa izmaksu apmēra un likumības kontrolei, kā rezultātā iestādei būs iespēja klātienē pārliecināties par maksātnespējas procesa izmaksu pamatotību un attiecināmību uz konkrētu procesu, kas ir viens no faktoriem, kas vidējā termiņā varētu pozitīvi ietekmēt izmaksu apjomu. Minētā instrumenta efektivitāti, kontrolējot maksātnespējas procesa izmaksas, atspoguļo šajā ziņojumā norādītie veikto pārbaužu rezultāti – nepamatotas maksātnespējas procesa izmaksas ir viens no biežāk konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem. Tāpat minētā problēmjautājuma risināšanai maksātnespējas administrācija plāno vēl aktīvāk iesaistīties maksātnespējas procesu norisē, izlietojot savas kreditora tiesības, maksātnespējas procesos, kuros tika piešķirti valsts līdzekļi.

Jāvērs uzmanība, ka, ņemot vērā Maksātnespējas likumā ietvertu regulējumu, proaktīvi maksātnespējas izmaksu kontroli var veikt tikai parādnieka kreditori. Ievērojot minēto, kreditoriem aktīvi jāseko līdz maksātnespējas procesa norisei. Lai nodrošinātu kreditoru informētību par savu tiesību izlietošanas un interešu aizstāvēšanas iespējām, Maksātnespējas administrācija plāno aktīvi iesaistīties informatīvo pasākumu organizēšanā kreditoriem. Maksātnespējas administrācija 2017. gadā ne tikai aktīvi īstenoja savas kreditora tiesības, bet arī līdzdarbojas tajā, lai arī citi kreditori efektīvi izmantotu savas tiesības maksātnespējas

¹ Izvilkums no Pasaules Bankas veiktā pētījuma *Doing business* 2017. Pieejams: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/latvia#resolving-insolvency> [skatīts: 19.01.2018.]

² Turpat.

procesos. Maksātnespējas administrācija, ievērojot Maksātnespējas likuma 173.panta pirmajā daļā noteikto kompetenci un Pamatnostādnēs noteiktos rīcības virzienus un uzdevumus, tai skaitā, veicināt maksimālu kreditoru saistību apmierināšanu, 2017.gadā sabiedrības informēšanas nolūkā ir izstrādājusi informatīvu materiālu par kreditoru tiesību īstenošanu gan fiziskās personas maksātnespējas procesā, gan juridiskās personas maksātnespējas procesā, ko norādījusi šā ziņojuma 4.2. apakšpunktā.

Vienlaikus minētais rezultatīvais rādītājs iezīmē fiktīvu un "interesu konfliktā" esošo kreditoru problēmu, kad nesamērīgi augstas maksātnespējas procesa izmaksas ir kreditoru kopuma atbalstītas. Viens no identificētajiem instrumentiem minētā jautājuma risināšanai ir Pamatnostādnēs iekļautais risinājums par mehānisma izveidi viltoto dokumentu ātrai "izņemšanai" no maksātnespējas procesa – atbilstoši Pamatnostādņu ieviešanas plānā noteiktajam attiecīgos grozījumus normatīvajā regulējumā ir paredzēts izstrādāt līdz 2017. gada 31. decembrim.

Attiecībā uz TAP efektivitātes rādītājiem jāmin, ka kopumā ir vērojamas pozitīvas tendences, un sekmīgi pabeigto TAP skaits palielinās, tomēr, lai sekmētu rādītāju paaugstināšanu, jāveic pasākumi uzņēmumu informēšanai par TAP sniegtajām iespējām. Būtu atzīmējams, ka šis rādītājs nevar tikt izmainīts tik īsā laika periodā kā seši mēneši. Ir nepieciešams sekot līdzi tā attīstībai vidējā termiņa periodā, lai varētu analizēt visu Pamatnostādņu paredzēto pasākumu ietekmi.

2017. gada 15. martā Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr. 125 "Par uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plānu", kura 3.9.1. punktā ir noteikts pienākums divas reizes gadā sniegt informāciju par noteiktiem rādītājiem – skatīt tabulu Nr.2.

Tabula Nr.2

Rīcības virziens 3.9. Uzņēmējdarbības izbeigšana, rīkojuma Nr.3.9.1.*

	2016	2017
MK rīkojuma 3.9.1.p. - maksātnespējas procesu (ierosināto un pasludināto lietu) skaits, ilgums un izmaksas		
Ierosināts	730	588
Pasludināts	731	590
Ilgums (gados)	1.67	1.67
Izmaksas (euro) kopā attiecīgajā periodā pabeigtajiem procesiem	4 062 793	4 313 368
MK rīkojuma 3.9.1.p. - prasījumu atgūšanas apmērs gan nodrošinātajiem, gan nenodrošinātajiem kreditoriem		
Atzītie nodrošinātie kreditori kopā (euro)	109 663 111	85 771 334
Apmierinātie nodrošinātie kreditori kopā (euro)	15 947 098	13 400 230
Nodrošinātajiem % vidēji	23%	31%
Atzītie nenodrošinātie kreditori kopā (euro)	125 669 988	297 492 214
Apmierinātie nenodrošinātie kreditori kopā (euro)	1 062 714	3 808 590
Nenodrošinātajiem % vidēji	4%	4%
MK rīkojuma 3.9.1.p. - vidējais parādsaistību apmērs maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdī		
Kopējā summa (euro) no iesniegtajiem noslēguma pārskatiem	235 333 099	383 263 547
Vidēji uz procesu (euro)	680 153	572 035
MK rīkojuma 3.9.1.p. - TAP skaits		97
MK rīkojuma 3.9.1.p. - TAP ierosināto un pasludināto skaits		
Tiesā (ierosināti)	143	148
TAP (pasludināti)	27	35
ĀTAP (pasludināti)	6	11
MK rīkojuma 3.9.1.p. - katram maksātnespējas administratoram: vidējais procesa ilgums/izmaksas/apmierināto prasījumu apjoms/izmaksātā atlīdzība/vidējais procesu skaits gadā		

Vidējais procesa ilgums	Šobrīd sistēmas funkcionalitāte šādu atskaiti nenodrošina	
Izmaksas vidējās		
Apmierināto prasījumu apjoms (euro) vidēji		
Izmaksātā atlīdzība (euro) vidēji		
Vidējais procesu skaits gadā		
MK rīkojuma 3.9.1.p. - statistika par "tukšajiem" uzņēmumiem, kuriem ir pasludināts maksātnespējas process un uzņēmumiem, kuriem ir aktīvi		
Ar aktīviem %	37%	39%
Tukšie %	63%	61%

*izmantoti dati no EMUS sistēmas par izbeigtajiem **juridisko** personu procesiem, par kuriem ir iesniegti noslēguma pārskati (2016. gadā 346 un 2017. gadā 670), kā arī Maksātnespējas reģistrā (UR) pieejamie dati, t.sk. par TAP un ĀTAP

2017. gada 18. jūlijā Ministru kabinets apstiprināja informatīvo ziņojumu "Par Maksātnespējas administrācijas attīstību" (turpmāk – Informatīvais ziņojums), kuru atbalstīja arī nevalstiskās organizācijas, kuras pārstāv lielu kreditoru daļu – Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Ārvalstu investoru padome Latvijā un Latvijas Komercbanku asociācija. Minētās organizācijas izsakot atbalstu Informatīvā ziņojuma saskaņošanai, norādīja uz Maksātnespējas administrācijas finansēšanai turpmākos trīs gadus izvēlēta finansēšanas avota, proti, uzņēmējdarbības riska valsts nodeva, pagaidu izmantošanu iestādes funkciju nodrošināšanai, izsakot vēlmi, lai turpmākajiem gadiem tiktu atrasts cits finansēšanas avots, kā arī lūdza norādīt rezultātīvos rādītājus par 2017. gada pirmo pusgadu. Ņemot vērā Maksātnespējas administrācijas sadarbības partneru izteikto lūgumu, sniedzam rezultātīvos rādītājus arī par 2017. gadu - skatīt tabulu Nr.3.

Tabula Nr.3

Maksātnespējas procesu rādītāji no EMUS iesniegtajiem juridisko personu noslēguma pārskatiem*

	2016	2017
Atzīto kreditoru prasījumu apjoms (euro), t.sk.	235 333 099	383 263 548
nodrošinātajiem	109 663 111	85 771 334
nenodrošinātajiem	125 669 988	297 492 214
Atgūto finanšu līdzekļu apjoms (euro), t.sk.	20 954 013	16 215 073
no ieķīlātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	17 671 946	12 399 121
no neieķīlātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	3 282 067	3 815 952
Apmierināto prasījumu apjoms (euro), t.sk.	17 009 812	17 208 820
nodrošinātajiem	15 947 098	13 400 230
nenodrošinātajiem	1 062 714	3 808 590
Kopējās izmaksas (euro), t.sk.	4 062 793	4 313 368
administrators atlīdzība	896 323	1 612 011
ekspertu atlīdzība	99 328	177 522
pārējās izmaksas	3 067 142	2 523 835

*izmantoti dati no EMUS sistēmas par izbeigtajiem juridisko personu procesiem, par kuriem ir iesniegti noslēguma pārskati (2016. gadā 346 un 2017. gadā 670)

Maksātspējas administrācijas prioritātes 2018. gadā

Maksātspējas administrācija turpinās darbu, nodrošinot Maksātspējas likumā un citos normatīvajos aktos noteikto uzdevumu kvalitatīvu izpildi, un par iestādes prioritātēm 2018. gadā ir izvirzījusi šādus pasākumus:

- Turpināt risināt ar administratora amata darbību saistītos jautājumus, sekmīgi virzoties uz administratora profesijas reformas pabeigšanu;

- Nostiprināt pārskatīto preventīvas uzraudzības mehānismu praktisko piemērošanu, kā arī meklēt arvien jaunus risinājumus uzraudzības efektivitātes paaugstināšanai;

- Ņemot vērā šajā ziņojumā konstatēto attiecībā uz nesamērīgi augstām maksātspējas procesa izmaksām, īstenojot uzraudzības pasākumus, tostarp, veicot klātienēs Pārbaudes un piedaloties kreditoru sapulcēs, pastiprinātu uzmanību veltot maksātspējas procesa izmaksu kontrolei;

- Turpināt pilnveidot Sistēmu, tostarp uzlabojot rindas darbību, radot risinājumus maksātspējas administrācijas darbības efektivitātes paaugstināšanai;

- Sadarbībā ar valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām veikt informatīvos pasākumus TAP popularizēšanai, tādējādi sekmējot Pamatnostādnēs nosprausto mērķi – uzņēmēji izmanto TAP piedāvātos risinājumus savas maksātspējas atjaunošanai;

- Sadarbībā ar valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām veikt informatīvos pasākumus par kreditoru tiesību īstenošanas iespējām maksātspējas procesos, tādējādi sekmējot maksātspējas procesa efektivitātes paaugstināšanu, kreditoriem aktīvāk iesaistoties maksātspējas procesa norisē;

- Izvērtēt alternatīvus Maksātspējas administrācijas finansēšanas avotus;

- Plašāk informēt sabiedrību par Maksātspējas administrācijas darbību.